

Päiväys/Datum

19.01.2022

Dnro/Dnr

TRAFICOM/606951/06.04.06.02/2021

Viite/Referens

Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalvelujen
kuntayhtymän tartuntatautilain 58 f §:n mukainen
ilmoitus

Päätös koskien matkustajamäärän väliaikaisen rajoittamisen arviointia Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymän alueella tartuntatautilain 58 f §:n mukaisen ilmoituksen johdosta

Asia

Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä on 28.12.2021 lähettänyt Liikenne- ja viestintävirastolle ilmoituksen tartuntatautilain 58 f §:n mukaiselle päätökselle asetettujen edellytysten täyttymisestä alueella. Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymän alueella sijaitsevat Hirvensalmi, Joroinen, Juva, Kangasniemi, Mikkeli, Mäntyharju, Pertunmaa, Pieksämäki ja Puumala.

Liikenne- ja viestintäviraston päätös ja perustelut

Päätös

Liikenne- ja viestintävirasto ei aseta tartuntatautilain 58 f §:n mukaista matkustajamäärärajoitusta liikennevälineisiin, joilla tarjotaan kuljetustalveluja Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymän alueella.

Rajoitus on tarkoitettu käytettäväksi viimesijaisena, välttämättömänä keinona covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi, eikä rajoitus saa estää kenenkään pääsyä lakisääteisiin palveluihin. Virasto katsoo, että matkustajamäärärajoitusten asettaminen ei ole laissa tarkoitettulla tavalla välttämätöntä ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden.

Asian valmistelu

Liikenne- ja viestintävirasto vastaanotti 28.12.2021 Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymän (jäljempänä ESSOTE) ilmoituksen, jossa pidetään välttämättömänä, että Liikenne- ja viestintävirasto tekee tartuntatautilain 58 f pykälän mukaisen päätöksen.

Ilmoituksen saatuaan virasto pyysi ja sai selvityksen seuraavilta toimivaltaisilta viranomaisilta ja toimijoilta:

Liikenne- ja viestintäministeriö

Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (jäljempänä ELY-keskus)
Mikkelin kaupunki

VR-Yhtymä Oy (jäljempänä VR)
 OnniBus.com Oy (jäljempänä Onnibus)
 Soisalon Liikenne Oy

Liikenne- ja viestintävirasto ei ole pyytänyt erikseen selvityksiä sisävesiliikenteen osalta, koska talvikaudella tarjontaa ei juuri ole. Lisäksi esimerkiksi yhteysalusliikenteen järjestämisestä vastaava Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on joulukuussa muun asian yhteydessä antamassaan selvityksessään virastolle todennut, että ELY-keskuksen näkemyksen mukaan yhteysalusten ja maantielauttojen matkustajamäärät eivät edellytä rajoitusten asettamista näihin liikennemuotoihin. Tämä huomio liittyy erityisesti sesonkikauden ulkopuoliseen liikenteeseen, joka on tarkasteltavana myös tässä päätöksessä.

Liikenne- ja viestintävirasto ei ole myöskään tarkemmin selvittänyt tilannetta lentoliikenteen osalta, koska Joroisten kunnassa sijaitsevilla entisellä Varkauden lentoasemalla ei ole enää hyväksyntätodistusta. Mikkelin lentoasemalla on hyvin vähän kaupallista lentotoimintaa. Lentoasema on lähinnä puolustusvoimien yhteyslentokoneiden käytössä.

Yllä mainittujen selvitysten sekä ESSOTEn verkkosivuilta löytyvien tietojen sekä Itä-Suomen aluehallintoviraston tekemien päätösten valossa Traficom arvioi tartuntatautilain 58 f §:ssä asetettujen edellytysten täyttymistä, ottaen huomioon tartuntatautilain 58 f §:n 1.1.2022 alkaen muuttuneen sanamuodon.

Tautitilanne ja tartuntojen jäljitettävyyys sairaanhoitopiirin alueella

Essoten verkkosivujen mukaan tartuntamäärät ovat kehittyneet viimeisen neljän viikon aikana seuraavasti (päivitys 17.1.2022):

- viikolla 51/2021: 112 tartuntaa
- viikolla 52/2021: 254 tartuntaa
- viikolla 1/2022: 431 tartuntaa
- viikolla 2/2022: 451 tartuntaa.

Ilmoituksen mukaan 27.12.2021 sairaalahoidossa on ollut 4 henkilöä, joista tehohoidossa on ollut 1 henkilö. Verkkosivujen mukaan 17.1.2022 sairaalahoidossa on ollut 5 henkilöä, tehohoidossa ei ketään.

Ilmoituksen mukaan tartuntaketjut ovat lähtöisin pääkaupunkiseudulta. Suurin tartuntojen tapahtumispaikka on samassa taloudessa asuvat.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) verkkosivujen mukaan (päivitys 18.1.2022) sairaanhoitopiirin alueella 12 vuotta täyttäneiden rokotekattavuus on toisen rokoteannoksen osalta 86,9 % ja kolmannen rokoteannoksen osalta 55,3 %. Valtakunnan tasolla vastaavat lukemat ovat 82,9 % ja 39,5 %.

Matkustajamäärät

Pohjois-Savon ELY-keskuksen mukaan sen hankkima joukkoliikenne on pääasiassa kuntakeskusten välistä maaseutuliikennettä, jossa tällä hetkellä matkustajamäärät ovat aika pieniä lukuun ottamatta muutamia aamu- ja iltapäivän niin sanottuja koululaisvuoroja. Kuntakeskusten välinen sopimusliikenne hoidetaan linja-autoilla, jotka on valmistettu yksinomaan istuvien matkustajien kuljettamiseen. Lähikontakteja on mahdollista välttää, koska linja-autoissa on yleensä istumapaikkoja runsaasti suhteessa matkustajamääriin.

VR on tuottanut rautatieliikenteen matkustajamäärien osalta seuraavan selvityksen: Essoten alueella 12.1. 2022 varaustilanne seuraavan 4 viikon osalta on ollut seuraava:

- Päiväjunien istumapaikkojen varausaste on keskimäärin 11 %;
- Vain noin 6 %:ssa junista istumapaikkojen varausaste on suurempi kuin 50 %;
- Junia kulkee alueella / alueen läpi keskimäärin 19 päivässä, seuraavan 4 viikon aikana 587.

Suomessa liikennöitävien junien tämän hetken varaustilanne seuraavan 4 viikon osalta on seuraava: Kaukoliikenteen istumapaikkojen varausaste on 22%.

Yöjunien makuuhytit ovat erillisiä yksiköitä, joiden avulla voidaan seuruekohtaisesti pysytellä omissa oloissaan. VR ei tällä hetkellä myy pelkkiä makuupaikkoja jaettuihin hytteihin, joten hytti on aina vain varauksen tehneen seurueen käytössä. Kaukojunissa yksittäiset 50 % täyttöasteiden ylitykset ajoittuvat pääsääntöisesti päiväjunissa perjantain tai sunnuntain liikenteeseen, yöjunissa tasaisemmin läpi viikon.

Mahdollisuudet välttää matkustajien välisiä lähikontakteja ja toimijoiden tekemät toimenpiteet

Toimijat ja toimivaltaiset viranomaiset ovat tuoneet selvityksissään esille käytössä olevia keinoja.

Pohjois-Savon ELY-keskuksen sopimusliikenteissä on vahva maskisuositus. Lisäksi THL:n suositusten mukaisesti matkustajille on tarjolla käsidesiä ja kuljettajat käyttävät kasvomaskeja. Yksittäisissä koululaisvuoroissa on jo otettu käyttöön lisäautot tai isommat autot kuormituksen tasaamiseksi ja lähikontaktien välttämiseksi.

Mikkelin kaupunki on kuvannut joukkoliikenteessä käytössä olevia toimenpiteitä:

- Tarjolla on käsidesiä;
- Asiakkaita ohjeistetaan kasvosuojuksen käyttämisestä joukkoliikenteen odotuspaikalla sekä bussissa (kasvomaskia ei vaadita alle 12-vuotiailta tai niiltä, joilla on terveydellinen este maskin käytölle);
- Asiakkaita ohjeistetaan puhdistamaan kädet ennen ja jälkeen bussimatkan;
- Kuljettajat käyttävät kasvosuojusta;
- Liikennöitsijät avaavat liikennevälineiden kaikki ovet, kun liikenneväline pysähtyy pysäkillä ilmanvaihdon tehostamiseksi;
- Tilojen ja pintojen puhdistamista tehostetaan;
- Oleskelu tiloissa ja liikennevälineissä järjestetään siten, että asiakkaat voivat olla riittävän etäällä toisistaan tilan tai liikennevälineen erityispiirteet huomioiden;
- Kun vuoron bussin kalustokapasiteetin matkustajamäärä tulee täyteen toistuvasti ja on ennakoitavissa täyttyvän, otetaan vuorolla käyttöön lisäkalustoa ja lisätään vuorolle toinen bussi (tällöin matkustajakuorma saadaan pienennettyä ja väljennettyä 50 % maksimikuormasta);
- Matkustajamäärää seurataan ja pyritään pitämään kaluston matkustajamäärä n. 50 % tasolla.

Mikkelin kaupungin joukkoliikenteen sähköisissä palautekanavissa seurataan myös hygienia- ja väljyystoimenpiteitä.

VR on selvityksessään kuvannut omia toimenpiteitään ja kattavaa ja jatkuvasti päivittyvää yli sadan toimenpiteen ohjelmaansa koronan ehkäisemiseksi ja turvallisen junamatkustuksen takaamiseksi. VR on todennut muun muassa, että

sen henkilökunnalla ei ole todettu yhtäkään junissa työtehtävissä saatua koronatartuntaa koko koronapandemian aikana.

Myös OnniBus ja Soisalon linja ovat omissa selvityksessään kuvannut toimenpiteitään, kuten maskisuositusta ja matkustajien ohjeistusta. OnniBusin vuoroilla ei ole seisomapaikkoja.

ESSOTEn alueella käytössä olevat rajoitukset ja suositukset

Itä-Suomen aluehallintovirasto on 30.12.2021 tekemällään päätöksellä (ISAVI/10396-10441/2021) velvoittanut tartuntatautilain 58 d §:n 1 momentin nojalla 58 d §:n 5 momentissa tarkoitettuja toimijoita järjestämään 3 momentissa tarkoitettujen yleisölle avoimien ja rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitettujen tilojen käytön Itä-Suomen aluehallintoviraston toimialueen kuntien alueilla siten, että asiakkaiden ja toimintaan osallistuvien sekä seurueiden lähikontaktin aiheuttamaa tartunnan riskiä voidaan ehkäistä. Määräys on voimassa 26.1.2022 saakka.

Itä-Suomen aluehallintovirasto on lisäksi 12.1.2022 tekemällään päätöksellä (ISAVI/171/2022) määrännyt tartuntatautilain 58 g §:n 1 momentin nojalla kaikki Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä Essoten, Itä-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä Sosterin ja Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä Siun soten kuntien alueilla sijaitsevat tartuntatautilain 58 g §:n 4 momentissa tarkoitettut yleisölle avoimet tai rajatun asiakas- tai osallistujapiirin ISAVI/82/2022 2 (52) oleskeluun tarkoitettut asiakas-, osallistuja- ja odotustilat suljettaviksi asiakkailta ja osallistujilta siltä osin, kuin niitä käytetään 58 g §:n 4 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun liikunta- tai urheilutoimintaan joukkueurheiluun, ryhmäliikuntaan, kontaktilajien harrastamiseen ja muuhun vastaavaan urheiluun tai liikuntaan käytettävissä sisätiloissa tai 3 kohdassa tarkoitettuun hui- tai virkistystoimintaan tanssipaiikoissa sekä kuorolaulutoimintaan käytettävissä tiloissa. Mainittuja tiloja voidaan kuitenkin käyttää vuonna 2003 syntyneiden ja sitä nuorempien lasten ja nuorten ohjattuun harrastustoimintaan sekä lakisääteisten talvelujen toteuttamiseen. Määräys ei koske ammattiuurheilemista eikä yksityis- tai perhe-elämän piiriin kuuluvaa toimintaa. Määräys on voimassa 14.1.2022 – 27.1.2022.

Itä-Suomen aluehallintovirasto on 14.1.2022 kieltänyt päätöksellään ISAVI/82/2022 tartuntatautilain 58 §:n 1 momentin nojalla Itä-Suomen aluehallintoviraston toimialueen kuntien alueilla kaikki sisätiloissa järjestettävät yleisötilaisuudet ja yleiset kokoukset, joihin osallistuu yli 20 (kaksikymmentä) henkilöä. Määräys on tullut voimaan 17.1.2022 ja on voimassa 14.2.2022 asti. Lisäksi on kielletty kaikki ulkotiloissa järjestettävät yleisötilaisuudet ja yleiset kokoukset. Alueellisesti tai toiminnallisesti rajatuissa ulkotiloissa voidaan kuitenkin järjestää yleisötilaisuuksia ja yleisiä kokouksia, joihin osallistuu enintään 50 henkilöä edellyttäen, että osallistujien sekä seurueiden on tosiasiallisesti mahdollista välttää lähikontakti toisiinsa. Lähikontaktilla tarkoitetaan päätöksessä ihmisten oleskelua samassa alueellisesti tai toiminnallisesti rajatussa tilassa alle kahden metrin etäisyydellä toisistaan yli 15 minuutin ajan tai fyysistä kontaktia toisiinsa. Määräys on voimassa 15.1.2022 – 14.2.2022.

ESSOTEn alueella on voimassa kasvomaskisuositus. Suositus kasvomaskin käytöstä koskee yli 12-vuotiaita koronarokotettuja ja rokottamattomia sisätiloissa lähikontakteissa (alle 2 m). Suositus koskee tilanteita, joissa lähikontaktien

välttämisen on vaikeaa ja tartuntariski ilmateitse on olemassa:

- joukkoliikenteessä, erityisesti ruuhkavuoroilla linja-autoissa ja junissa;
- matkalla koronavirustestiin tai takaisin;
- palatessa riskialueelta Suomeen ja siirtyessä maahantulopaikasta, kuten lentokentältä, karanteeniin ja lisäksi, jos karanteenin aikana on välttämätön syy liikkua kodin ulkopuolella, esimerkiksi akuuttiin terveysasiaan liittyen;
- toimitiloissa (kuten kaupat, kahvilat, palvelupaikat) henkilöstöä kehoitetaan noudattamaan työnantajan ohjeistusta/velvoitetta kasvomaskin tai visiirin käytöstä;
- julkisilla paikoilla ja tilaisuuksissa sisätiloissa, joissa voi olla vaikeaa välttää lähikontakteja (alle 2 m).

Arviot matkustajamäärien väliaikaisen rajoittamisen vaikutuksista

Pohjois-Savon alueella joukkoliikenteen kulkutapaosuus on verrattain alhainen (vuonna 2016 toteutetussa selvityksessä noin 4 %).

Pohjois-Savon ELY-keskuksen sopimusliikenteiden matkustajamäärien rajoituksilla olisi ELY-keskuksen arvion mukaan merkitystä lähinnä yksittäisiin koulupäivinä ajettaviin vuoroihin, joilla hoidetaan kuntien koulukuljetuksia. Rajoitukset voisivat tosin yksittäistapauksissa aiheuttaa kyseisten kuntien koulukuljetuksille hyvinkin vaikeita tilanteita.

VR on rautatieliikenteen osalta todennut, että kaukoliikenteessä matkustajamääriä pystytään rajoittamaan myyntijärjestelmän avulla ja algoritmi sijoittaa jo lipun oston yhteydessä matkustajat mahdollisimman kauas toisistaan. Lipunmyynnin rajoituksia ei kuitenkaan pystytä kohtuullisin keinoin kohdistamaan ainoastaan Essoten alueelle, vaan se jouduttaisiin käytännössä asettamaan voimaan valtakunnallisesti. Täten rajoittamisen vaikutus olisi koko Suomea koskeva. Järjestelmäteknisesti alueellisen myyntirajoituksen käyttöönotto vaatisi lisäkehitystä, ja sen käyttöönotto veisi jonkin viikon.

Jos valtakunnallinen rajoitus otetaan rautatieliikenteessä käyttöön, se vaikuttaa koko kaukoliikenteen myyntiin. Merkittävin välitön vaikutus olisi, että VR joutuu perumaan jo varattuja matkoja esimerkiksi Lapin kaukojunaliikenteen osalta. VR toimii monin paikoin kaukoliikenteessä omalla taloudellisella riskillä, jolloin tämänkaltaisen rajoittaminen olisi sen liiketoiminnalle kohtuuton rasite.

Täyttöasterajoitusten myötä VR joutuisi myös tilanteeseen, jossa sen pitää täyttöasteen ylittävillä lähdoilla valita jo matkan ostaneiden matkustajien välillä kenen matka evätään. Tämänkaltaisen päätöksenteko ei ole VR:n näkemyksen mukaan mahdollista nykyisillä säädöksillä. Matkustajamääriä ei voida valvoa aukottomasti. Kaukoliikenteen junissa on lähtökohtaisesti vain yksi konduktööri ja useita ovia, joista nousee kyytiin ja jäädyään pois. Konduktööri pystyy seuraamaan junan reaaliaikaista matkustajamäärää lähinnä lipuntarkastuksen yhteydessä, joita tosin koronan vuoksi on harvennettu. Lisäksi kausilippulaiset eivät tee ennakoon paikanvarauksia.

VR on kiinnittänyt huomiota siihen, että matkustajamäärien rajoittaminen vaikuttaa välttämättömään työ- ja asiointimatkustukseen. Tällä voi olla merkitystä huoltovarmuuden ja yhteiskunnan kriittisten alojen toiminnan kannalta. Rajoituksella on aina vaikutusta myös sosiaalisesti heikommassa asemassa olevien kansalaisten matkustamiseen, joiden liikkuminen nojaa vahvasti julkisiin liikennevälineisiin

OnniBus on omassa selvityksessään kiinnittänyt huomiota siihen, että kaukobussiliikenteessä matkustajien sisäänotto on täysin kontrolloitua, toisin kuin paikallisliikenteessä. On epäjohtonmukaista, että kaukobussiliikenteessä edellytettäisiin tiukkoja kapasiteettirajoituksia, kun samaan aikaan muissa liikennemuodoissa ei rajoituksia voida tosiasiallisesti kontrolloida. Keväällä 2021 Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin alueella asetettu rajoitus pakotti supistamaan liikennetarjontaa merkittävästi, eli palvelutaso romahti ja toiminta muuttui entistä tappiollisemmaksi kiinteiden kustannusten säilymisen vuoksi. Myös uudet rajoitukset johtaisivat tarjonnan alasajoon. OnniBus on todennut selvityksessään edelleen, että korona-ajalle on ollut tyypillistä, että yhteiskunnan muut rajoitus- ja sulkutoimenpiteet ovat luontaisesti vähentäneet matkustajamääriä dramaattisesti ilman joukkoliikennettä suoraan koskevia rajoitustoimenpiteitä. Matkustajamäärät ovat erittäin alhaiset.

Soisalon liikenne on omassa selvityksessään pitänyt todennäköisenä, että rajoitus johtaisi kaiken markkinaehtoisien liikenteen keskeyttämiseen. Kaikki matkustustarve ei tule loppumaan, mikä voi tarkoittaa sitä, että yhteiskunnan on tehtävä lyhyitä ja väliaikaisia liikenteen ostoja isompien asutuskeskusten välisen liikenteen turvaamiseksi.

Keskeiset säännökset

Matkustajamäärän rajoittamistarpeen arviointi perustuu tartuntatautilain 58 f §:ään. Kriteerit ilmoituksen tekemiselle muuttuivat 1.1.2022 alkaen niin, että taudin ilmaantuvuuslukuun ei kiinnitetä enää huomiota, vaan keskeisenä elementtinä on, että kunnan tai sairaanhoitopiirin alueella todetaan merkittäviä tautiryppäitä,

- joiden tartuntaketjuja ei pystytä luotettavasti jäljittämään ja
- jotka aiheuttavat asiantuntija-arvion mukaan merkittävän riskin uusien tartuntojen laajaan leviämiseen alueella.

Pykälä kuuluu 1.1.2022 alkaen seuraavasti:

Jos on ilmeistä, että 58 e §:n mukaiset ja muut jo toteutetut toimenpiteet eivät ole riittäviä ja jos covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi on välttämätöntä, Liikenne- ja viestintävirasto voi tehdä päätöksen, jolla rajoitetaan edellä 58 e §:n 1 momentissa tarkoitetun kuljetuspalvelun tarjoajan tai tämän toimeksiannosta toimivan liikennöitsijän suurinta sallittua matkustajamäärää, joka voidaan ottaa liikennevälineeseen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös saadaan tehdä, jos:

1) sairaanhoitopiirin alueella 14 viimeisimmän päivän, jolta tieto on saatavilla, aikana todennettujen tartuntojen ilmaantuvuus 100 000 asukasta kohden on vähintään 25; ja

2) kunnan tai sairaanhoitopiirin alueella todetaan tautiryppäitä, joiden tartuntaketjuja ei pystytä luotettavasti jäljittämään ja jotka aiheuttavat asiantuntija-arvion mukaan merkittävän riskin uusien tartuntojen leviämiseen alueella.

Sairaanhoitopiirin kuntayhtymän on viipymättä ilmoitettava Liikenne- ja viestintävirastolle edellä 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetun tilanteen olemassaolosta tai perustellusta uhasta

tilanteen syntymiselle alueellaan.

Liikenne- ja viestintävirasto saa päätöksellään velvoittaa rajoittamaan matkustajamäärää enintään puoleen siitä suurimmasta matkustajamäärästä, joka on sallittua ottaa liikennevälineeseen. Päätös saa koskea vain liikennevälineitä, joita käytetään yli 10 henkilön samanaikaiseen kuljetukseen.

Liikenne- ja viestintäviraston on päätöstä tehdessään ja matkustajamäärän rajoitusta arvioidessaan otettava huomioon:

- 1) tartuntojen ilmaantuvuus alueilla, joilla liikennöinti pääosin tapahtuu ja joista matkustajia voidaan ottaa kyytiin;*
- 2) mahdollisuudet välttää matkustajien välisiä lähikontakteja ottaen huomioon kuljetuksen kesto, liikennevälineen rakenne, mahdollisuus matkustajien osastointiin, istuma- ja seisomapaikkojen määrä sekä muut seikat, jotka vaikuttavat matkustajien sijoittumiseen liikennevälineessä; ja*
- 3) kuljetuspalvelun tarjoajien tai näiden toimeksiannoista toimivien liikennöitsijöiden 58 e §:n mukaisesti toteuttamat toimenpiteet matkustajien välisten lähikontaktien rajoittamiseksi, 24 §:n mukaisesti mahdollisten altistuneiden jäljittämiseksi tarvittavien tietojen saatavuuden varmistaminen henkilökohtaisen paikkavarauksen perusteella, kasvosuojusten käyttäminen ja muut alueellisesti käytössä olevat keinot taudin leviämisen estämiseksi.*

Tämän pykälän nojalla annettu päätös ei saa estää kenenkään oikeutta lakisääteisiin palveluihin eikä se saa estää virkamiestä tai viranhaltijaa hoitamasta virkatehtäviään.

Edellä 58 e §:ssä tarkoitetun kuljetuspalvelun tarjoajan tai tämän toimeksiannosta toimivan liikennöitsijän on selkeästi havaittavilla ja valvottavilla järjestelyillä varmistettava matkustajamäärän rajoittaminen päätöksessä todetun mukaiseksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös saadaan tehdä enintään kuukauden ajaksi kerrallaan. Päätös on välittömästi kumottava, jos edellytykset päätöksen voimassaoloon eivät enää täyty.

58 e § [\(19.2.2021/147\)](#)

Henkilöliikennettä koskevat toimenpiteet covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi

Liikenteen palveluista annetun lain 2 §:n 1 kohdassa ja Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitetun kuljetuspalvelun tarjoajan ja tämän toimeksiannosta toimivan liikennöitsijän, jolla on toimipaikka Suomessa tai joka on muuten Suomen oikeudenkäytön piirissä tai jonka liikennöimän palvelun lähtö- tai saapumipaikka on Suomessa tai jonka palvelu kulkee Suomen kautta, on covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi toiminnassaan huolehdittava siitä, että:

1) liikennevälineen matkustajien käyttöön tarkoitetut tilat ja pinnat puhdistetaan säännöllisesti ja puhdistamista tehostetaan sen lisäksi, mitä muualla kyseisen toiminnan osalta puhdistamisesta säädetään riittävän hygieniatason saavuttamiseksi ja säilyttämiseksi sekä siitä, että muita vastaavia tartuntojen leviämistä estäviä käytänteitä noudatetaan; ja

2) matkustajille tarjotaan mahdollisuus riittävän hygieniatason ylläpitämiseen liikennevälineessä sekä annetaan riittävän etäisyyden ylläpitämistä, käsien puhdistamista, kasvosuojusten käyttämistä ja muita vastaavia tartuntojen leviämistä estäviä käytänteitä liikennevälineessä koskevat toimintaohjeet.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettujen velvollisuuksien yksityiskohdista.

Hallituksen esityksessä (HE 245/2020 vp) ohjeistetaan rajoituspäätösten tekemistä muun muassa seuraavasti:

Alueellisen päätöksenteon tulee perustua viikoittain päivittyvään epidemiologiseen tilannekuvaan, epidemian vaihearvioon ja muuhun asiantuntijatietoon, jota alueelta saadaan. Päätökset on perusteltava alueen tarpeilla, ja niissä on kuvattava kokonaisarviointi toimenpiteiden epidemiologisista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista.

Velvoitteet ja rajoitukset perustuisivat hygienian ylläpitoon ja fyysisten kontaktien välttämiseen. Samanaikaisesti pyritään minimoimaan elinkeinonharjoittajille aiheutuvat haitat, joilla on suoraan vaikutusta myös työllisyyskehitykseen. Päätökset on perusteltava alueen tarpeilla, ja niissä on kuvattava kokonaisarviointi toimenpiteiden epidemiologisista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista.

Koronavirustartuntojen leviämisen estämisen lisäksi sääntelyn tavoitteena olisi toteuttaa elinkeinonharjoittajan näkökulmasta hallinto-oikeudellista lievimmän haitan periaatetta siten, että elinkeinonharjoittajille enemmän velvoitteita asettavat keinot olisi porrastettu ja toimintaan eniten puuttuvat toimet olisivat aina viimesijaisia.

Päätöksessä olisi pyrittävä kuvaamaan yleisellä tasolla niitä toimenpiteitä, joilla luodaan edellytyksiä lähikontaktien välttämiseksi. Päätöstä tehdessä olisi arvioitava päätöksen vaikutuksia myös työmatkaliikenteeseen ottaen huomioon, että väljyyden lisääminen esimerkiksi kalustoa lisäämällä ei ole useissakaan tilanteissa, kuten junaliikenteessä, vaihtoehto. Liikenne- ja viestintävirasto hyödyntäisi arvioinnissaan asiantuntemustaan tunnistuen erilaisten liikennevälineiden tekniset yksityiskohdat ja rakenteet, jotka voisivat mahdollistaa esimerkiksi matkustajien osastoinnin, seisomapaikkojen määrän rajaamisen sekä muut tekijät, jotka vaikuttavat matkustajien asettumiseen liikennevälineeseen niin, että lähikontakteja voitaisiin ehkäistä.

Perustelut

Liikenne- ja viestintävirasto on matkustajamäärän väliaikaisen rajoittamisen välttämättömyyttä arvioidessaan ottanut erityisesti huomioon alueella käytössä olevat muut rajoitukset sekä kuljetuspalvelujen merkityksen lakisääteisten palvelujen saavuttamisen kannalta. Yhtäältä alueella käytössä olevat muut rajoitukset vähentävät omalta osaltaan liikkumisen tarvetta ja matkustajamääriä ilman, että matkustajamäärää tarvitsisi erikseen rajoittaa. Toisaalta joukkoliikenteen kulkutapaosuus on vähäinen ja muut rajoitustoimet eivät ole täysimääräisesti käytössä. Lisäksi matkustajamäärät ovat saatujen tietojen perusteella alueella enimmäkseen niin alhaisia, ettei rajoituksella olisi tosiasiallista vaikutusta matkustajamääriin, eikä tarvetta erikseen asetettavalle rajoitukselle näin ollen ole. Rajoittamista ei voi pitää näillä perusteilla välttämättömänä.

Kuljetusvälineissä on lakisääteisen matkustusoikeuden piirissä olevia matkustajia, joiden oikeuksiin ei päätöksellä voi puuttua.

Liikenne- ja viestintävirasto ei pidä matkustajamäärän rajoittamista myöskään oikeasuhtaisena, koska:

- Rajoitukset voisivat vaarantaa oikeuden lakisääteisiin palveluihin palvelutason laskiessa vähentyvän tarjonnan vuoksi;
- Rajoitustoimista aiheutuisi toimijoille merkittävää haittaa ilman, että voidaan osoittaa matkustajamäärärajoituksista olevan vastaavaa hyötyä. Liikenteen palvelutasolle aiheutuvia jopa valtakunnallisia haittavaikutuksia ei voida pitää asian tarkastelussa merkityksettöminä.

Asianosaisen kuuleminen

Ottaen huomioon kuljetuspalvelun tarjoajien ja liikennöitsijöiden huomattavan suuren määrän, Liikenne- ja viestintävirasto ei ole kuullut kaikkia asianosaisia hallintolain 34 §:n 1 momentissa edellytetyllä tavalla. Täyttääkseen hallintolain 31 §:n mukaisen selvittämisvelvollisuutensa virasto on pyytänyt erikseen selvitystä päätöksessä mainituilta tahoilta, joiden joukossa on niin markkinaehtoisien liikenteen, julkisesti tuetun liikenteen kuin liikenteen järjestämisestä vastaavien viranomaisten edustajia.

Hallintolain 34 §:n 1 momentin mukainen kuuleminen olisi saattanut vaarantaa tämän päätöksen tarkoituksen toteutumisen, ja siitä johtuva viivästyminen olisi saattanut aiheuttaa huomattavaa haittaa ihmisten terveydelle ja yleiselle turvallisuudelle, minkä vuoksi hallintolain (434/2003) 34 §:n 2 momentin 4 kohdan nojalla asia on ratkaistu ilman kuulemista.

Lisätietoja

Lisätietoja asiasta antaa tarvittaessa
Jarkko Saarimäki
ylijohtaja
p. 040 836 0397
jarkko.saarimaki@traficom.fi

Sovelletut säännökset

Tartuntatautilaki (1227/2016) 58 e §, 58 f §, 90 § ja 91 §
Hallintolaki (434/2003) 6 § ja 34 §

Muutoksenhaku

Päätökseen tyytymätön voi valittaa siitä hallinto-oikeuteen. Ohje valituksen tekemiseen on liitteenä.

Jarkko Saarimäki
ylijohtaja, Liikennejärjestelmäpalvelut

Susanna Metsälampi
johtava asiantuntija

Liitteet

Valitusosoitus